Lucas 18:9-14

Gemeente,

Twee mensen gingen op in de tempel om te bidden. Dat begin van de gelijkenis moeten we wel op letten. Die twee mensen gaan niet zomaar ergens naar toe. Ze gaan naar de tempel. Daar werd geofferd. Elke keer maar weer. Dier op dier. Daarom was er een tempel. Later was er een heuvel: Golgotha. Daar werd geofferd. Eén keer en voorgoed. Gods Zoon, Jezus Christus. Nu zijn er de kerkdiensten, daar wordt dat offer verkondigd en aangeboden.

Dat is dus niet zo maar iets. De tempel, Golgotha, de kerkdienst. Dat heeft allemaal te maken met verzoening. Verzoening tussen God en mens. Verzoening: dat het weer goed is tussen God en mens. En dat heeft alles te maken met het offer. En wie 'offer' zegt, die zegt: betalen, teruggeven. Want kijk, als ik of u of jij ergens tegenaan rijdt en de auto van de eigenaar heeft € 2000,-- schade dan kom ik er niet vanaf door te zeggen: 'sorry', het was mijn bedoeling niet. Dan kom ik er ook niet mee weg door te zeggen:'t zal niet meer gebeuren, ik beloof u dit was de eerste en de laatste keer'. En dat evenzeer of nog sterker als ik iemand doodgeslagen of vermoord heb. Er moet voldaan, betaald worden. En dan komt dat woord 'offer' in beeld. Offer daar zit in: in plaats van. Iemand betaalt en voldoet in plaats van de dader. Iemand stelt mij die € 2000,-- ter hand. In plaats van dat ik betaal, betaalt een ander. Dat is een offer. Dat is een wonder. En nog wonderlijker is het als de man bij wie ik de schade heb aangericht, als juist die man zegt: ik geef je wel dat geld. Als de benadeelde, de beledigde zelf het offer geeft. Op Golgotha geeft God Zelf het offer. Zijn Zoon, Die volkomen gehoorzaam is en de straf op de zonde betaalt. God, Die beledigt is, gekrenkt, God biedt Zelf het offer. In plaats van zondaren betaalt Hij Zelf in Jezus Christus. Zondaren die niet zouden kunnen betalen, goedmaken. Die eeuwig straf zouden moeten lijden in de hel. Maar God Zelf geeft het offer. Daarom en dat is verzoening. Dat het weer goed is tussen God en mens. Op grond van het offer. Jezus Christus, door God Zelf gegeven. Dat gebeurde op Golgotha.
Dat wordt bediend in de kerkdienst. Dat werd afgebeeld in de tempel.

Daar gaan twee mensen naar toe. Naar de plaats van de verzoening, de plaats waar het offer is. Naar de kerkdienst. Waar de verzoening wordt bediend in de prediking. In Christus komt het goed tussen God en mens. Christus in uw plaats en dan is het goed. Hij neemt je schuld en straf over en Hij schenkt je Zijn gehoorzaamheid en vrede met God. En in het Heilig Avondmaal wordt het bediend. De verzoening in en door het Offer: Jezus Christus. Twee mensen gingen op. Twee maar? Er gaan toch veel meer

mensen naar de tempel. Het kon er zwart zien van de mensen. Gelukkig zijn er veel meer dan 2 mensen in de kerk. En toch: ten diepste gaan er maar 2 mensen naar de kerk. Twee soorten mensen. En hoor je altijd bij één van die twee. Waartussen wel een wereld van verschil is. De ene wordt aan het eind gerechtvaardigd, verhoogd. Vrijgesproken van schuld en straf, opgenomen in Gods gunst, erfgenaam van het eeuwige leven. De andere wordt vernederd, door God. En als God je vernedert zink je heel diep weg. Ver van God. Uiteindelijk in de eeuwige rampzaligheid. Twee mensen, maar een wereld van verschil.

Hoe zullen wij volgende week naar de kerk gaan? De plaats van de prediking, bediening van de verzoening, en het teken en zegel daarvan: het Heilig Avondmaal? Dat vraagt om zelfbeproeving. Want in een gelijkenis lijkt het altijd ergens op. Kun je vergelijken. Worden wij vergeleken me de farizeeër of met de tollenaar?

De man die naar de tempel gaat, de kerk, en we horen hem bidden: o God, ik dank U dat ik niet ben gelijk de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar, ik vast tweemaal per week ik geef tienden van alles wat ik bezit. Wat doet hij hier?

Hij vergelijkt zich met mensen. Hij zal allicht niet gedacht of bedoeld hebben dat hij een volmaakt mens is, maar in vergelijking met andere mensen is hij toch beter. Heeft God meer aan hem dan aan die anderen. Hij kijkt naar beneden. Er leven zoveel mensen slechter dan ik. Die veel meer streken hebben uitgehaald dan ik. Je vergelijkt je dus met mensen die het minder doen dan jijzelf.

Ten tweede valt dan op dat hij alleen let op de buitenkant, op wat je kunt zien van elkaar. Hij let alleen op daden. Die noemt hij ook van zichzelf. Hij vast tweemaal per week, het Oude Testament schreef voor 1 keer per jaar verplicht, het mocht vaker, de gewoonte van die tijd was 1 keer per week, maar hij vast tweemaal per week. En hij geeft tienden van alles wat hij bezit. Het Oude Testament schreef voor de tienden van de landbouwoogst te geven voor de tempeldienst. Maar hij gaf meer, de tienden van alles wat hij binnenkreeg. Hij neemt niet mee hoe hij dat doet, of hij dat blijmoedig doet, dankbaar doet, op God gericht doet, onbaatzuchtig doet, nee hij telt alleen mee dat hij het doet. En dan komt hij heel wat beter uit dan menig ander.

Daarom dankt hij ook: ik dank U dat ik niet ben….. Je zou denken, dat is toch nog mooi dat hij daarvoor dankt, God dankt. Dat hij beseft: dat heb ik niet vanzelf. Dat is toch nog mooi? Maar hij dankt voor iets wat niet waar is. Voor waar hij voor dankt kan hij niet danken. Hij dankt dat

hij niet zo is als die anderen. Kijk, hij had kunnen danken: dat ik niet zo doe. Daar behoor je voor te danken, elke dag: dat je niet hebt gedaan zoals anderen. Niet metterdaad hebt gestolen, gevloekt, gemoord, gescholden. En dat terwijl ik net zo ben. Want ik ben wel net zo als die overspeler, die drugsbaron, die hoerenloper, die crimineel. Mijn hart is precies hetzelfde. Dezelfde zondige aard. Daarom is het zo'n wonder dat ik niet zo deed, terwijl ik wel zo ben. Maar daaraan vreemd dankt de farizeeër dat hij niet zo is. Dank U o God dat ik niet zo ben. Wat een vergissing, misleiding, zelfbedrog als je dat denkt. En God dankt voor iets wat helemaal niet waar is.

Een gelijkenis: vergelijken dus. Ben ik te vergelijken met deze man? Ik ben vergenoegd omdat ik niet zo ben als anderen, ik let alleen op wat ik doe en dat is meer en beter dan menigeen. En ik vergelijk me met anderen. Ja, heel doortrapt, ik kan me vergelijken met deze farizeeër. En dan denken: o ik moet niks van dit gedoe hebben. Die eigen zelfverheffing, dat je laten voorstaan op hoe goed je het doet. Bah, ik heb daar werkelijk niks mee. Doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg. Ik dank U dat ik niet zo ben als die farizeeër in deze gelijkenis. Ik sta niet te pronken met mijn inzet en mijn ijver, ik hoef echt geen waardering van anderen te hebben. En je kijkt toch naar beneden: op die farizeese mensen. Je denkt dat je wel aan kunt gaan volgende week. Denkt u, denk jij dat? Maar lijk je soms op deze farizeeër?

Als je wilt kun je je altijd wel met iemand vergelijken, met bepaalde mensen vergelijken waardoor je er beter van af komt dan zij. En wat is het wezenlijke van dit alles? Waar mondt dit in uit? Wie lijkt op die farizeeër heeft de verzoening niet nodig. Die gaat wel naar de kerk, misschien aan het Heilig Avondmaal, maar heeft de verzoening, het offer niet nodig. De farizeeër is gaan bidden terwijl hij het brandofferaltaar al voorbij gelopen is. Is dat het? Je kerkgang, je godsdienst kent de schreeuw om het offer niet, om de verzoening niet. Want je bent nooit onder de schuld gekomen en onder Gods toorn, je hebt nooit de eisen van God gevoeld, de rechten van God en daarom ook nooit uitgekeken naar een offer. Om het voor je goed te maken met God. Lijkt u erop? Lijk jij erop?

Dan is er geen toegang tot het Heilig Avondmaal. Dat verspert Gods Woord ons de weg. Geen plaats aan de tafel. Je staat buiten Gods Koninkrijk. Zo ben je een mens die meent in te gaan maar niet zal kunnen. Die vernedert zal worden. En als God je vernedert, dan val je diep. Dan val je eeuwig diep en ver.

En nu goed opletten: als het antwoord 'ja' is heeft Jezus deze gelijkenis speciaal voor u, jou verteld. Hij zei tot sommigen die bij

zichzelf vertrouwden dat zij rechtvaardig waren en de anderen niets achten. Tegen u heeft Jezus het. Deze gelijkenis als een touw om u terug te trekken, om u hiervoor te bewaren. Omdat Hij dus blijkbaar niet wil dat u eeuwig vernederd word. Omdat Hij geen lust heeft in onze dood, maar daarin dat wij ons bekeren en leven.

De tweede man in de gelijkenis: de tollenaar. En de tollenaar, van verre staande, wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar de hemel, maar sloeg op zijn borst zeggende: 'O God, wees mij zondaar genadig'! Van verre staande: hij durft niet naar voren te lopen alsof hij in de tempel hoort, alsof hij daar recht op heeft, alsof dat vanzelfsprekend is. Geef mij maar de laagste plaats, zo Gij mij een plaats wilt geven. En hij slaat op zijn borst. Dat was teken van dat je iets heel erg, verschrikkelijk vindt. Teken van rouw ook en zelfs. Zo verschrikkelijk vind je wat er gebeurd is, zo verschrikkelijk vindt de tollenaar het dat hij is zoals hij is en dat hij dit bidden moet.

Dan moeten we denk ik eerst even een hobbel nemen. Want in eerste instantie lijkt dat voor een tollenaar ook wel op zijn plaats. Die mag zich gerust schamen. Want een tollenaar was iemand die werkte voor de bezetter, voor de Romeinen, een landverrader. Wie doet dat nou, en waarom doe je dat? Nou, kon hem zijn land en volk wat schelen, het verdiende goed. Hij kon geld innen voor de Romeinen en daar een flinke schep bovenop doen en dat in eigen zak steken. Nou, zeg nou zelf, dan mag je je toch wel schamen en het verschrikkelijk vinden en niet normaal dat je in de tempel, in de kerk komt? Hoewel, je zou toch nog in kunnen denken dat zo'n tollenaar zou zeggen: ik ben tenminste niet zo'n schijnheilige, praatvrome farizeer die ondertussen als je hem in donker tegenkomt…. , maar goed, afgezien daarvan: als je nou geen tollenaar bent, als je een gewone kerkganger bent die eerlijk door het leven wil gaan. Hoe kom je dan aan zo'n tollenaarsgestalte?

Nou, die komt in de eerste plaats hiervandaan: de tollenaar vergelijkt zichzelf met God. Hij durft zijn ogen niet opheffen naar de hemel, want daar is God. Hij heeft niet met mensen te doen, of zich met mensen te vergelijken, maar het gaat om God. Want Die is onze Schepper, Die is de Gever van het leven en alles wat we hebben, dus aan Hem zijn wij verantwoording schuldig. Dat wij ons stellen voor God. God, Die heilig is en volmaakt rechtvaardig. Die geen zonde dulden kan en ongestraft kan laten. God, Die het kwaad niet kan dulden in Zijn rijksgebied en koninkrijk. God, Die alle kwaad ziet en die geen kwaad kan gedogen.

En dan het tweede: dan gaat het niet alleen om de buitenkant, om wat ik doe, maar dan gaat het erom hoe ik het doe, en wat er in mijn hart is. Dan geldt dat in twee opzichten. Als het om mijn hart gaat dan gaat het om wat er in mijn hart leeft: daar leeft dezelfde zonde die ik een ander zie doen aan de buitenkant. Wat anderen doen is als een kijkoperatie in mijn hart. Is een scherm om op te zien wat er in mijn hart zit. Jezus zei het al: boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen. Dat zit erin. God zij dank, ik doe het niet altijd of elke dag met de daad, maar ik ben wel zo. Helemaal.

En het tweede is dit: als ik iets doe wat aan de buitenkant goed is, dan gaat het weer ook om het hart, om de gezindheid. God vraagt volmaaktheid zoals Hij volmaakt is. Pure liefde en dankbaarheid waaruit ik het doen, en pure gerichtheid op Gods eer en Naam als bedoeling. En als ik dan door de Heilige Geest zie hoe dat bij mij is als ik hardop bid, of iemand help, of wat vertel over mijn geestelijk leven of mijn gezin: eerzucht dat mensen mij goed zullen vinden, hoogmoed dat ik beter en dan zoveel anderen, koud plichtsbesef alleen, gewetensdrang alleen, soms zelfs innerlijke boosheid dat ik het weer moet doen.

Als je zo voor God gesteld wordt. Weet u nog, net als die kliko. Andere mensenlevens zie ik alleen aan de buitenkant. Ja, dan zit er wel eens een deukje in of krasje op. Maar mijn leven zie ik aan de binnenkant. De kliko van binnen: vol met onkruid, larven, wormen, vliegen, stinkend en vies. Omdat ik mijn kliko, mijn leven van binnen ken, en anderen alleen zie aan de buitenkant kom ik er altijd als grootste der zondaren uit.

En dat leidt tot het gebed van de tollenaar:'O God, wees mij zondaar, letterlijk, dé zondaar, de zondaar bij uitstek, de zondaar op en top, wees mij genadig'. Hij bidt: laat die verzoening die de tempel wordt uitgebeeld, laat dat offer dat hier gebracht wordt, ook mij gelden. Dan ga je naar de kerk om datgene waar het om gaat. Om de verzoening die daar wordt bediend, om het offer dat daar opengesteld wordt voor zondaren. Heere, laat dat ook mij gelden. Dat offer van Jezus in mijn plaats. Want het verzoening of verloren gaan. Want het is: Hij voor mij, of ik voor eeuwig. Wees mij genadig, en anders kom ik eeuwig om. Geef mij Jezus of ik sterf in een eeuwig zielsverderf. Wees mij genadig, dat is maar niet een gebed om genade en het is mooi als het komt, maar anders zien we wel weer. Wees mij genadig is een gebed op leven en dood, het gebed om genade is een zaak van eeuwige dood of eeuwige redding.

Kan Jezus deze tollenaar met u vergelijken, met jou? Dat is het punt. Dat is een zaak van binnen of buiten. Van vrede met God hebben of niet. Van toegang hebben tot Zijn tafel of niet. Bent u/jij te vergelijken

met de tollenaar? Wees mij genadig. Laat Uw offer mij gelden want anders kom ik eeuwig om.

Om ze nog even tegenover elkaar te zetten, de farizeeër en de tollenaar, deze vergelijking. De farizeeër is de man van de wandelstok. Die om de berg te beklimmen van vrede met God aan zijn wandelstok genoeg heeft: leunend op wat hij is en heeft en kan komt hij wel waar hij wezen moet. De wandelstok van je eigen kennen en kunnen is genoeg. De tollenaar is de man van de brancard. De wandelstok van mijn kennen en kunnen en van wat ik doe en ben en heb houdt het niet. Daar zak ik doorheen, die breekt stuk, die verbrijzeld. En de berg is zo hoog en zo steil en zo ver dat ik daar nooit kom. Ik heb een brancard nodig. Waar ze me opleggen en waarop ze mij optillen en brengen waar ik zelf nooit komen kan en nooit komen zou. De brancard van Christus volbrachte werk, de verzoening, het offer van Hem, en dat de Heilige Geest mij daarop legt en God neemt mij op en aan in de vrede met God. Gerechtvaardigd. Vrijgesproken. Aangenomen tot kind en erfgenaam. Als had ik zelf volbracht wat Christus voor mij volbracht heeft. Als ik zelf in eigen persoon voor al mijn zonden betaal en alle gehoorzaamheid volbracht. Gerechtvaardigd, verhoogd! En als God je verhoogt, wordt je ook verhoogd: tot kind en erfgenaam aangenomen, tot woning van de Geest beschikt, delend in eeuwige vrede, voorgoed en voor eeuwig aan de vloek ontheven. Verhoogd!

Direct, op één en hetzelfde moment. Door God. Zodra iemand de toevlucht neemt tot de verzoening door het offer op datzelfde moment word je gerechtvaardigd. Dat heeft God al verzegeld in de Heilige Doop. Ik was u, Ik vergeef u. Kijk, al kan het best zijn, of juist zijn dat je dat nog niet direct zo ervaar ten volle. Dat je niet direct voelt in je hart dat God je heeft aangenomen en verzoend is met je, dat Zijn toorn weg is. Dat je in je hart niet direct voelt dat God nabij is. En het kan zijn dat je nog zoveel meemaakt wat er voor je gevoel mee in tegenspraak is. Dat kan in twee opzichten: dat je zoveel meemaakt van Gods kant aan beproeving, aan tegenspoed, aan teleurstelling, aan slagen, dat je bijna niet kunt geloven dat je verzoend bent. Of het kan aan jou kant zitten, dat je zoveel meemaakt van je eigen zondigheid, dat die kliko zo vies en vuil is en dat er nog meer in zit dan je eerst dacht, dat je schrikt van jezelf en van je vallen in zonden. Maar toch is het zo: deze ging af gerechtvaardigd naar zijn huis. Deze werd door God verhoogd, aangenomen.

En zij worden genodigd tot de tafel van het Heilig Avondmaal. Omdat de Heere met verbroken brood en vergoten wijn wil verzegelen: Ik voor u, daar gij anders. ik gaf Mijzelf, Mijn lichaam en Mijn bloed. Zo

lief had Ik u en heb Ik u en zal Ik u blijven hebben, met eeuwige liefde. En dit brood en deze wijn, teken en zegel van Mijn lijden en sterven, Mijn offer tot verzoening, is tegelijk teken en zegel van de hemelse heerlijkheid. Van het avondmaal van de bruiloft van het Lam. Vast en zeker. Het is allemaal uwe, het is allemaal vast en zeker. Even zeker als dit brood voor uw ogen gebroken en deze beker u gegeven wordt.

En dan kunnen we ook vragen: als we de week van voorbereiding ingaan, onszelf beproeven, wat hoop je dan? Wat verlang je te vinden in jezelf? Misschien gaan we die voorbereiding zo in dat we bij onszelf denken: ik hoop dat het een beetje meevalt, dat ik niet te veel slechts tegenkom in mezelf, dat er toch ook wat lichtpuntjes zullen zijn. Zou dat de goede insteek zijn?

Of: mag je ook als een tollenaar de week uitkomen? Dat kan juist verlossen van kramp en van angst. Ik hoef niets van mijzelf te hebben waarmee ik voor God bestaan kan. Ik hoef geen wandelstok te vinden die me nog net houden kan en nog net sterk genoeg zou lijken. Ik mag met een schreeuw om verzoening overblijven, een schreeuw om een offer.

Maar aan de andere kant: als je nou vrucht mag vinden bij jezelf? Als er liefde is, wederliefde tot God, oprecht berouw over je zonden, verlangen naar heilig leven en naar God en Zijn volmaaktheid? Als je in oprechtheid mag zeggen: Gij weer alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb, en mag zingen: Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdroten en mijn ziel verlangt naar God? Heerlijk! Kom tot de tafel. Want de kinderen worden worden daar verwacht.

Als we het dan maar goed zien: dat zijn dan bewijzen van de verzoening zelf. Dat is bewijs van betaling. Zoals je als je ergens betaald hebt een papiertje kunt krijgen dat als bewijs van betaling dient. Maar dat is niet de betaling zelf. Je wederliefde en je berouw en je verlangen om God te dienen zijn bewijs van de verzoening. Maar niet de verzoening zelf, dat kan niet en dat hoeft dan ook niet meer.

En ten tweede: die bewijzen zijn altijd verfomfaaid en bezoedeld. Nooit volmaakt van buiten en van binnen. Nooit helemaal zuiver, helemaal vol en puur en op God gericht. Dus voor betaling en verzoening kunnen ze niet dienen, maar als bewijzen wel, al zijn ze nog zo bezoedeld en zwak.

En ten derde: die bewijzen zijn puur aan God te danken. Want aan de verzoening door Zijn Zoon en de werking van Zijn Geest. Wat een wonder: dat ik net zo ben als een ander, maar toch, toch mag ik anders doen en anders verlangen en anders hopen.

Amen